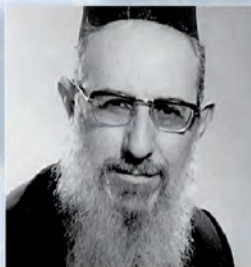
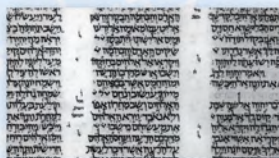

הַחֶכֶם הַיּוֹמִי

תפילת חכמים ליום העצמאות גאולת ישראל

כל ישראל חברים
ALLIANCE ISRAËLITE UNIVERSELLE

החכם היומי

מסורת שאי אפשר לשכוח

החכם היומי הוא מאגר מידע אינטרנטי נגיש על חכמי ישראל בדורות האחרונים ודברי תורתם בנושאים של 'אהבת ישראל', 'צדקה ומרפא', 'לימוד תורה', 'מנהג ישראל', 'מסורת אבות', 'גאולת ישראל', ו'בין ישראל לעמים', בכל יום נלמד דף על חכם אחר, שאותו יום הוא מועד פקידתו.

מאגר המידע מהווה תשתית ללימוד יומי בבתי כנסת, קהילות ובתי ספר. יום ועוד יום נאסוף את אבני הזיכרון שהתפזרו, ונבנה לנו ממנו בניין עדי עד. יסודתנו בהררי קודש, וראשו מגיע השמימה.

ויהי רצון מלפני א-לוהי השמיים לקיים לנו את כל חכמי ישראל, קדושים אשר בארץ המה, בכל מקומות מושבותיהם, וזכותם תעמוד לנו בזה ובבא.

חוברת זו היא שניה בסדרת חוברות שיאירו דבריהם של החכמים על אהבת ישראל, לימוד תורה, צדקה ומרפא ועוד.

ה', שְׁפַתִי תִפְתָּח, וְפִי יַגִּיד תִּהְלִיתֶךָ:
בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱ-לֹהֵינוּ וְאֱ-לֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱ-לֹהֵי אֲבֹרָהם,
אֱ-לֹהֵי יִצְחָק וְאֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב.
הָאֵל הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים,
קוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חֲסָדֵי אֲבוֹת,
וְיִמְבִּיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.
מִלֶּכֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִן בְּרוּךְ אַתָּה ה', מִן אֲבֹרָהם:

גּוֹאֵל יְבוּא רַב עַל־לִיָּה גּוֹאֵל יְבוּא עִם אֵלֶיהָ יְבוּא
דְּמַעָּה בְּשִׁמְחָה הַיּוֹם נוֹזְלָת וְנִפְשִׁי לָךְ מִיַּחֲלָת
לְרֹאוֹת דְּגָלִי לִבֵּן וּתְכַלֵּת בְּבוּא יְנוֹן עִם הַגּוֹאֵל
וְהַשֵּׁב לָנוּ עִיר תִּפְאָרְתֶּךָ תִּזְרַח וְתֵאִיר עָלֵינוּ שְׁמִשְׁךָ
וְאֵז נְגִיל וְנִשְׁיֵר בְּבֵית קִדְשְׁךָ יְבוּא יְנוֹן עִם הַגּוֹאֵל

ר' דוד ריאחי נולד בתוניס בשנת תרפ"ח (1928) ונפטר בארץ ישראל בשנת תשע"ג (2013)

חכם אברהם כהן

מלמד רגש בני הארץ השבים אליה, כרגש בן לאמו שלא הכירה.

'ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך' -

נוכל להמליץ גם על בניין וישוב המולדת, ארצנו הקדושה היקרה והחמודה, אליה נמשכים ונוהרים כל אוהביה, ובעיניים מלאות דמעות חדוה, שבים אליה להתרפק בין זרועותיה הרכות והענוגות, המלאות אור ועליזות, ששון ושמחה, עוז ובטחון.

רק בין זרועותיה תערב שנתם, בחיים יקרים ביטחוניים קדושים וטהורים, שאין ערך להם, חיי רגש בן לאמו, שלא הכירה מימיו. אכן אמת נכון הדבר, 'אל תקרי בניך', רק לאלה הנחלצים בעז-רוח, להיות בוניך, בוני חומותיך, ומחזיקי יסודותיך.

מלל לאברהם, עמ' רכ"א, הוצ' הספרייה הספרדית ירושלים, תש"ן (1990)

חכם אברהם כהן

נולד בעיר גפסה, שבתוניסיה.

חכם אברהם כהן שימש כרבה של עיר הנמל הגדולה צפאקס.

חכם אברהם כהן עלה לארץ ישראל, התיישב בירושלים, ושימש כרבה של שכונת תלפיות.

חכם אברהם כהן היה אדם צנוע מאד, התגורר בדירת חדר וחצי והקדיש עצמו לקהילתו וללימוד תורה.

חכם אברהם הכהן נאסף לבית עולמו ביום כ"ד ניסן תשנ"ד (1994)

חכם אברהם הכהן חיבר את הספרים: 'מלל לאברהם', 'ויוסף אברהם'; קונטרס 'נצור לבך'.

אתה גבור לעולם ה' מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל:
מכלל חיים בחדסד, מחיה מתים ברחמים רבים,
סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישגי עפר.
מזי כמור בשל גבורות ומי דומה לך.
מלך מכות ומחיה ומצמיח ישועה ונאמן אתה להחיות מתים.
ברוך אתה ה', מחיה המתים:

מה נאוו עלי ההרים רגלי מבשר שלום בבנין עירך
קול צופיך ישאו קול רנה התנערי מתוך מגנה
עין בעין תראי שכינה וישבו בניך לגבולך
שיאי עיניך וראי בניך באו אליך לאור באורך
תחת חשך אשים לך אורה אז מציון תצא התורה
הנה גדול הוא אים ונורא ביום שימי כתר לראשך

ר' שלמה ניסים שלמה נולד בבגדאד, זכה לעלות לארץ, ונפטר בה לאחר קום המדינה

חכם בוגיד חנינא סעדון

מלמד שתחיית האומה הישראלית מן התורה, בזכות התורה.

'מניין לתחיית המתים מן התורה? - שנאמר: קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו'.
'מנין לתחיית המתים' - היינו תחיית האומה הישראלית בגלות, הנרמסים ונדחפים כמתים בין האומות, שתהיה להם תחייה וקיום?
'מן התורה' - היינו: בזכות התורה, שנאמר: 'קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו' - כאשר נושאים קולם בתורה ובמצוות, ברינה של תורה, זוכים כי 'עין בעין יראו בשוב ה' שיבת ציון', ולא יוכלו האומות להזיזם ממקומם ולבטלם מהעולם חס ושלום.

ספר דרישת רחמים, דרשה ב', עמ' י"ב, הוצ' המחבר, תשמ"ה (1985)

חכם בוגיד חנינא סעדון

נולד בשנת תרע"ו (1916) באי ג'רבה הסמוך לתוניס.
הוא כיהן כראש בית דין של ג'רבה עד שנת תשנ"א (1991), ואז עבר לפאריז, שם עמד בראש קהילה של בני עדתו, ברובע ה-19, והקים את הישיבה 'תורה ורחמים' על טהרת הקודש ע"ש רבו חכם רחמים חי חויתה הכהן.
חכם בוגיד חנינא סעדון הקדיש עצמו ללימוד התורה. הוא היה פרוש וספון בביתו, חי בפשטות ובעוני. היה מלומד בניסים וברח מהכבוד. בין תלמידיו חכם חיים ביתאן (מנהיגה של קהילת תוניסיה) וחכם ישראל כהן.
חכם בוגיד חנינא סעדון השיב את נשמתו לבוראה, ביום כ' בניסן תשס"ו (2006), ונטמן בירושלים.
חכם בוגיד חנינא סעדון חיבר ספרים רבים, בהם ניתן למצוא מחידושיו, שנכתבו כבר בשנת תר"צ (1930). מספריו שיצאו לאור ישנם 8 חלקים ספרי שו"ת - 'מגיד תשובה' ו-6 חלקים 'מגיד חדשות' - על הש"ס, וספרים נוספים על ההגדה והדרוש כספר 'דרישת רחמים', 'הגיד לעמו' ו'הגיד מרדכי'.

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה.
ברוך אתה ה', הא-ל הקדוש:

אל נַעֲרֵץ בְּקִדְשָׁהּ אֱלֹיו תִּכְרַע כָּל בָּרֶךְ
וְאַל אִמָּה קְדוּשָׁה מִתַּחַת עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ
עֲנָנִים כְּמַחֲצָה הַקִּיף אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ.

רבי דוד אהרון חסין נולד במקנס בשנת תפ"ז (1727) נפטר בשנת תקנ"ב (1792)

חכם מרדכי אליהו

מלמד מנהג להתחזק בלימוד מוסר ביום העצמאות.

'בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לועז, היתה יהודה לקדשו' - כאשר יש קדושה בעם ישראל, אזי - 'ישראל ממשלותיו'...

יום העצמאות אמור להיות מיועד לחשבון נפש מדיני. חשבון נפש של כלל עם ישראל.

זהו יום שבו יש להתחזק בלימוד מוסר - מוסר הנביאים, מוסר של ה'פלא יועץ', ה'מסילת ישרים', ו'חובת הלבבות'. וגם הגויים צריכים ללמוד מוסר, כפי שלימדו רש"י והמלבי"ם שהמוסר במזמור זה מופנה גם לאומות העולם - 'שמעו זאת כל העמים'.

ספר ויאמר מרדכי - דרשות, עמוד קל"ז. ירושלים, תש"ע, 2010

חכם מרדכי אליהו

נולד בירושלים ביום כ"א אדר תרפ"ט (1929). אביו, שעלה מבגדד, היה מגדולי המקובלים בירושלים, ונפטר בשנת ת"ש (1940), כשחכם מרדכי אליהו היה רק בן 11. בשנת תש"ח (1948) במלחמת העצמאות השתתף בסיוע להגנת הרובע היהודי. בשנת תשי"ז (1957) הוסמך כדיין והחל לכהן בעיר באר שבע. בשנת תשכ"ד (1964) נקרא לכהן בבית הדין בירושלים, ולאחר מספר שנים התמנה לכהן כחבר בית הדין הגדול בירושלים. בשנת תשמ"ג (1983), נבחר למשרת הראשון לציון וכיהן בה עד שנת תשנ"ג (1993). חכם מרדכי אליהו נאסף לבית עולמו בכ"ה בסיוון תש"ע, (7 ביוני 2010). הוא נטמן בהר המנוחות בירושלים בסמוך למרן החיד"א, שאת עצמותיו העלה לארץ כחמישים שנה קודם לכן. חכם מרדכי אליהו חיבר עשרות ספרים ובתוכם שו"ת 'מאמר מרדכי', 'אמרי מרדכי', 'דרך התורה', 'צורר החיים' ו'שו"ת הרב הראשי', ספרי דרשות והגות - 'דברי מרדכי', 'אמרי אליהו' ו'יאמר מרדכי'.

אתה חונן לאדם דעת, ומלמד לאנוש בינה.

וחננו מאתך חכמה, בינה ודעת.

ברוך אתה ה', חונן הדעת:

הדור החדש דור התחיה את אבק הגולה מכס נערו
רב לנו תעות במאפליה קני שמשנו הנה האירו
צעירים נאמנים שמרו על דגל החרות הגאלה את השעה
אל נא תחמיצו הקץ לסבל קדימה קדימה לה' הישועה
חדשו תקופת דורות עברו תור הזהב יהודה גור ארי
גופות חסונים כאז תגברו נשמה בריאה בגוף בריא
זכרו נא את דברי מנהיג עמנו אם רק תרצו אין זו אגדה
השיבו לתחיה שפת חוננו ממשו את חזון בן יהודה

חכם פריגיא זוארץ נולד בטריפולי בשנת תרס"ז (1907) עלה לארץ בתש"ט (1949) ונפטר בתשנ"ג (1993)

חכם יחיא קאפח מלמד מצוות תחיית השפה העברית

יתבונן המשכיל ויתרונן הירא והחרד אל דבר ה', על מצב עם בני ישראל בראותו אשר כל עם ועם מכל מפלגות הגויים מחבבים את לשונם ומגדילים את שפתם אשר חונכו עליה. ואשר הוחקה בה אמונתם ודתם איש ללשונו.

ואנחנו עם בני ישראל, מעת אשר גלינו מארצנו, עזבנו את לשוננו הקדושה, אשר דיבר בה אדם הראשון, ובה ניתנה תורתנו הקדושה.

ולקול הקורא במכתבי עתים, בימים ההם, מאת אליעזר בן יהודה, לתחיית השפה העברית הקדושה, נכספה נפשנו אך ורק בדברים ושיחות בעלמא.

ולא באה לידי התגשמות עד שנת תר"ע, אשר אז הואילה ממשלתנו הרוממה ממשלת תוגרמה לפתוח בתי ספר לילדי בני ישראל. ... הכל נעשה על נכון, לימוד התורה נביאים וכתובים, בפירוש ברור ספר דקדוק לשון הקודש!

ספר מלחמות השם, הקדמה, הוצאת פ' עניו, ירושלים, תרצ"א (1931)

חכם יחיא קאפח

המארי הישיש, נולד בשנת תר"י (1850) בצנעא שבתימן. מארי יחיא קאפח היה ממנהיגי תנועת 'דור דעה', למען חזרתה של יהדות תימן לפסיקות הרמב"ם ורס"ג - טרם קבלת השולחן הערוך. הם התנגדו ללימודי קבלה ולספר הזוהר, ועודדו לימודי השכלה רחבה. בשנת תר"ס (1899), כשהיה כבן 50, מארי יחיא קאפח נבחר ליחכם באשי - הרב הראשי של תימן. כהונתו נמשכה שש שנים בלבד, ולאחריה התפרנס כמלמד תינוקות בביתו של חיים כסאר. בשנת תר"ע (1910) מארי יחיא קאפח מונה למנהל בית הספר היהודי שהקימו העות'מאנים בצנעא. בית הספר היה מתוקן, ולמדו בו ערבית, תורכית, עברית ומדע לצד לימודי קודש. בסביבות שנת תרע"ג (1914) בית הספר נסגר בצו השלטונות. מארי יחיא קאפח, בנו מארי דוד, נכלאו ופעילות התנועה נאסרה. בשנת תרע"ח (1918) מארי יחיא קאפח נתפס במהלך שיעור תורה. בנו מארי דוד, הוכה נמרצות בידי השוטרים, ומת מפצעיו. מארי יחיא קאפח נפטר ביום י"א כסלו תרצ"ו (1936) ונקבר בצנעא.

השיבנו אבינו לתורתך וקרבתך מלפנינו לעבודתך
והחזירנו בתשובה שלמה לפניך.
פרוך אתה ה', הרוצה בתשובה:

אחי מאין אתם מארץ צבי קדושה
שלום לכם ולנו בני האבות שלשה
מלפנינו יגן עלינו בזכות האבות שלשה
ורוב שלום בינינו ונירש העיר ורכושה
אדון לך חבינו ותשים לנו ירשה
לך תוחיל עינינו ותוציא אבן הראשה
חזק לבב עמנו בזכות התורה הקדושה

ר' שמואל יחזקאל עזרא, נולד בבגדאד

חכם דוד חדאד

מפרש יקוו המים, שיקבצו כל לומדי התורה בארץ ישראל.

יש לפרש על שבח לימוד התורה בארץ ישראל יותר מחוצה לארץ, שעיקר השגת התורה הוא בארץ ישראל, ככתוב: 'כי מציון תצא תורה' ואמרו חכמינו זיכרונם לברכה: האוויר של ארץ ישראל מחכים - ואין חכמה כחכמת ארץ ישראל, וכיוצא בזה מאמרי חז"ל הרבה.

וזהו הרמז: 'ויאמר א-להים יקוו המים' - יקבצו כל לומדי התורה הנקראת מים 'מתחת השמים' - בעולם הזה, 'אל מקום אחד' - היא ארץ ישראל, שהיא מקומו של הקדוש ברוך הוא, אחד ושמו אחד, ככתוב: 'כי בחר ה' בציון, אווה למושב לו'.

קרן לדוד ולזרעו, עמ' ל', ירושלים, תשנ"ז (1997)

חכם דוד חדאד

נולד בשנת תרל"ה (1874) בג'רבה שבתוניס.

בילדותו, לאחר מספר חזיונות שחזתה אמו, עלתה משפחתו לארץ ישראל, אך בשנת תר"מ (1880) נפטרה אמו בארץ הקודש, והמשפחה חזרה לג'רבה. באותה שנה נפטר גם אביו של חכם דוד חדאד, והוא עבר לגור אצל סבו וסבתו, חכם ניסים ביתאן. לאחר פטירת סבתו, עבר להתגורר אצל אחיו בטרפולי, שם העמיק בתורה ולמד מפי חכם סיסי הכהן, כשהגביר החכם ניסים נחום דואג לכל מחסורו ומכלכלו בריווח. בשנת תרנ"ה (1895), בהיותו בן 21, חכם דוד חדאד שב לג'רבה, ונשא לאישה את בתו של חכם משה עידאן. חכם דוד חדאד המשיך לעסוק בתורה, אך עקב דוחק הפרנסה, הוצרך לנדוד בין ערי אלג'יר מרוקו טריפולי ותוניס. חכם דוד חדאד היה ידוע בחוכמתו ובקיאותו הרבה בכל התורה, הן הנגלה והן הנסתה, היה מלמד את העם, קטנים כגדולים, עניים כעשירים, היה ידוע בענוותנותו הרבה, ולא הסכים לפרסם את חידושיו וחיבוריו בחייו. חכם דוד חדאד נפטר ביום ח' באייר תש"ג (1943) ונטמן בג'רבה.

סֵלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חָטָאנוּ,
מִחוּל לָנוּ מַלְכֵנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ,
כִּי אֵל טוֹב וְסֵלַח אָתָּה.
בָּרוּךְ אַתָּה ה', חֲנוּן הַמִּרְבָּה לְסִלּוּחַ:

מְקוֹמֵךְ אֵל תִּנַּח שֵׁב לָךְ בֵּין הַשְּׂפָלִים
כִּי רַם קוֹמָה יֵשֶׁח וְנִפְלִים הָיוּ לְנִפְלִים
וּבֵית גֵּאִים יִסַּח חֵישׁ וְנָסוּ הַצִּלְלִים
כִּי יוֹם לְשׁוֹכֵן שְׁחָקִים עַל כָּל עֲנָקִים
וְעַל כָּל שׁוֹכְנֵי עֲמָקִים מִי לְהַשְׁפִּיל מִי לְהַקִּים
דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ קוֹם וְנַהֲג לְשִׁבּוֹן אֶת דְּבָא
וְלִדְל וְהִלֵּךְ הַלְוָה וּבִלְשׁוֹן רַבָּה
וְכָל גֵּאוֹן הַשִּׁלֵּךְ שִׁרְשׁ כָּל פֶּגַע וּמִכָּה
אִם נִבְלַת בְּהִתְנַשֵּׂא רַע הַמַּעֲשֶׂה
לָבוֹ קוֹם נָא וְהִתְרַצָּה אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא.

ר' דוד בוזגלו נולד בשנת תרס"ג (1903) במרוקו, בתשכ"ה (1965) עלה לארץ, נפטר בתשל"ה (1975)

חכם יוסף חיים ילז

מספר על ימיו הראשונים של אביו כעולה חדש בעיר טבריה.

עוד לא נחו מטורח הדרך, קם וילך לחפש ולדעת את מקום לומדי התורה ... וינסה להיכנס שמה, לדבר איתם, להניחו להלוות אליהן, לשבת וללמוד עמהם.

אך עוד לא הספיק להוציא אף הגה מפיו. וישתערו עליו כולם כאיש אחד חברים, ויבזהו בעיניהם, ויכוהו ויחרפוהו בדברים קשים, ויאמרו אליו: מה לך פה אליהו ילד מערבי?! ומי הביאך עד הלום לבוא לקחת עמנו חלק בשיבתנו ובתורתנו?! צא לך מפה! - הלא ידעת אם לא שמעת, שהמקום הזה הוא רק לבני רבני העיר ונכבדיה, לא לנערים כמוך! (ביחוד השתוממו למראה לבושי המרוקנים ולשינוי לשונו).

ויהי כשמוע אליהו את דבריהם החזקים יצא משם בפחי נפש, וכל הדרך, 'הלך ילך ובכה', במרירות נפש עד הגיעו לביתו, כי מאנה להינחם נפשו על העלבון הזה אשר העליבו אותו הצעירים האלה, כי לא עלה על ליבו שבזאת העיר אשר יאמרו: 'כלילת יופי טבריה לתורה', תחת אשר חשב כי יקבלוהו בזרועות אהבה, ונהפוך הוא שהראוהו איבה רבה.

ויספר לאביו כל הקורות אותו, וינחמהו אביו ויאמר לו: אל תדאג בני, כי ארץ ישראל והתורה הם משלושה דברים שהם באים על ידי ייסורין.

תולדות אליהו עמודים 9-10. דפוס המערב, ירושלים, תרצ"ג (1933)

חכם יוסף חיים ילז

נולד לאמו שמחה ולאביו חכם אליהו ילז, בשנת תר"מ (1880), בעיר טבריה. עיקר לימודו ינק מאביו, שעלה ממרוקו בשנת תרל"ד (1874), והתיישב בעיר טבריה. בשנת תר"ן (1890), בין השנים תרנ"ט-תרס"ב, (1899-1902), הצטרף לאביו במסע שליחות נוסף בערי מרוקו. בשנת תר"פ (1920), כשהתמנה אביו כרבה של העיר טבריה וראש אבות בתי הדין, חכם יוסף חיים ילז שימש יד ימינו בכל פועלו. חכם יוסף חיים ילז נפטר ביום כ"ג תמוז תרצ"ב (1932), ונטמן בטבריה.

רָאָה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ
וּמַהֲרָה לְגַאֲלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה לְמַעַן שְׁמוֹךְ,
כִּי אֵל גּוֹאֵל חֹזֵק אַתָּה.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

גּוֹאֲלֵי יְהוָה אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן גּוֹאֲלֵי יְהוָה אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן.
גּוֹאֲלֵי יְהוָה אֵל בֶּן הַגְּבִירָה יִפְיִיָּה אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן.
יְרוּשָׁלַיִם אוֹר הַחֲמָה יֹאִיר לְךָ שִׁבְעֵתַיִם
כִּי יֵשׁ יוֹם קִרְאוֹ נוֹצְרִים בְּהָר אֶפְרַיִם
קוֹמוּ נַעֲלֶה צִיּוֹנָה וְנַהֲלֵל יְהוָה אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן.

ר' אשר מזרחי נולד בירושלים בשנת תר"ן (1890). פעל בתוניס ונפטר בירושלים בשנת תשכ"ז (1967)

חכם ישועה שמעון חיים עובדיה

מעורר חיבת ציון ואהבת אדם כראי לראות ממנו אותות הגאולה.

בני ציון היקרים! באוזנינו שמענו כי רבת מבני עמנו, הנפוצים בקצווי ארץ, עטו כמעיל קנאת ה' צבאות, ויקרבו עצם אל עצמו, קמו ויתעודדו להתנער מתרדמת הגלות המרה, אשר הורידה קרן ישראל עד עפר. ויכונו חברות חדשים לבקרים בכל ערי ישראל. ומגמת פניהם היא לעורר אהבת ציון בלב עמוסי התלאות ולהחיות זכרם מערמות עפר הנשייה. שני עמודי התווך, אשר בית החברות נכון עליהם המטרה היקרה: חיבת ציון ואהבת אדם, ובכל מקום מוקטר מוגש, מנחה טהורה, איש כמתנת ידו, לאוצר המטרה הרוממה הזאת. ...

המפעל היקר הזה הוא לנו כראי מלוטש, לראות ממנו אותות הגאולה, אשר האירו ברקים תבל ותהילתם מלאה הארץ. כל זה הוא עד ממחר ומופת חותך כי פקד ה' את עמו ויעל זכרם לפני כיסא כבודו. האח! מי שמע כזאת ולא ישליך נפשו מנגד. מי שמע כזאת ולא ישים על צווארו עבודות האהבה היקרה הזאת אשר היא עטרת תפארת.

תורה וחיים, צבא-ימי, עמ' 33, דפוס דף-חן, ירושלים, תשל"ב (1972)

חכם ישועה שמעון חיים עובדיה

נולד ביום כ"ז אייר תרל"ב (1872) בעיר צפרו שבמרוקו.
בשנת תרנ"ב (1892) חכם שמעון חיים עובדיה החל ללמוד בישיבה 'זאת ליהודה', בשנת תרס"א (1901) נתמנה כשליח ציבור, דרשן ושימש גם כגזבר העניים.
בשנת תרס"ט (1909) חכם שמעון חיים עובדיה חיבר בין 'חובבי ציון' בעיר צפרו ל'חובבי ציון' בעיר פאס. פעולות האגודה הציונית נמשכה כשלוש שנים, עד הוצאת הפעילות הציונית מחוץ לחוק.
בשנת תרצ"ט (1939) חכם ישועה שמעון חיים עובדיה שימש ברבנות העיר צפרו. כעבור ארבע שנים הידרדר מצבו הבריאותי, ובנו חכם דוד עובדיה החליפו ברבנות.
חכם ישועה שמעון חיים עובדיה נפטר ביום ו' אלול תשי"ב (1952) ונקבר בצפרו.
כתביו נדפסו בספרים 'תורה וחיים', 'ישמח לבב' ו'תשובת השנה'.

רָפָאנוּ ה' וְגִרְפָּא, הוֹשִׁיעֵנו וְנִשְׁעָה כִּי תַחֲלֵתְנוּ אֶתְּהָ,
וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּמִרְפָּא לְכָל תַּחֲלֹאֲנוּ,
וְלְכָל מַכְאוּבֵינוּ וְלְכָל מַכּוֹתֵינוּ,
כִּי אֵל רּוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אֶתְּהָ.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', רּוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

חֲבִיבִי יְהִי חֲבִיבִי הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַרַחֲמָן יִשְׁלַח מוֹשִׁיחוֹ הַנֶּאֱמָן
אֵב הַרַחֲמָן שְׁמֹעַ קוֹלְנוּ שְׁלַח בֶּן דָּוִד וַיִּגְאֲלֵנוּ
נָשׁוּב לְצִיּוֹן עִיר קֹדֶשְׁנוּ וְנִשְׁלַט בָּהּ בֶּיַד רָמָה
שְׁמָה נִתְאַסַּף בְּעִיר הַבִּירָה וּמִחֻדָּשׁ יִשְׁמַע קוֹל שִׁירָה
וְאִזְּנֵי נְדָלִיק אֶת הַמְּנוּחָה בְּבֵית שׁוֹכֵן מְעוֹנָה
רְאֵה בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהַשִּׁיבֵם נָא לְגִבּוֹלְךָ
וְאִזְּנֵי יִרְאֵה כָּל זְכוּרְךָ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה

ר' אשר מורחזי נולד בירושלים בשנת תר"ן (1890), פעל בתוניס ונפטר בירושלים בשנת תשכ"ז (1967)

חכם חזקיה מדיני

מלמד כי רוח ממרום נשבה בלב אדירי תורה להושיב אדמתה.

גלוי וידוע לכול, כי רעיון ישוב ארץ ישראל הוא עניין גדול ונכבד מאד, עד כי המפורסמות אינן צריכות לחיזוק וראיה. גם הנה הרעיון הזה, שהוא לא חדש, מקרוב בא במחנה העברים, כי עוד לפני עידן ועידנים החל לפעום בליבות, בלב אדירי התורה וגדולי האומה, והיה נס להתנוסס, לחונן עפרה, להושיב אדמתה, לקומם הריסותיה, ולטעת נטיעיה. ...

עם כל זה גדולי התורה ושרי האומה, אשר עיניהם למרחוק יביטו, חשו עתידות למו, ויישאו עיניהם אל ארץ אבותינו, צבי היא לכל העמים. אך מסיבות שונות לא יכלו להוציא אז מחשבתם הטובה אל הפועל. אך הסופות בנגב נפחו רוח חיים בעצמות היבשות, וזיק ישוב ארץ ישראל החל להתלהב להתרחב ויהי לשלהבת י-ה.

כי רוח ממרום נשבה על יחידי סגולה, ויאזרו כוח ואון לאחד ולאחות את הלבבות, ועבוד שכם אחד בעניין הקדוש הזה, ובקול גדול קראו: אחים! חזקו והתחזקו בעד עמנו וישוב ארצנו להיות כל אחד לאחיעזר ולאחיסמך...

אגרות שדי חמד, ארץ ישראל, אגרת ק"א, עמ' ריח, הוצאת מכון שם עולם, בני-ברק, תשס"ו (2006)

חכם חיים חזקיהו מדיני

ה'שדי חמד' נולד ביום ז' חשוון תקצ"ג (1833) בירושלים. הוא למד מפי הראשון לציון חכם יצחק קובו וחכם יוסף חיים בורלא. כבר בגיל 13 הוסמך להוראה. בשנת תרכ"ו (1866) חכם חזקיהו מדיני הוזמן לכהן כרב עיר קראסו-באזר (כיום בילוהירסק שבחצי האי קרים). התחבב על בני הקהילה הקרימצ'אית שהיו חשודים כקראים, וקבע כי הם יהודים וחיבר אותם מחדש למסורת ולתורה. בשנת תרנ"ט (1899) חכם חזקיהו מדיני עזב את קראסו באזר וחזר לירושלים, לאחר שנתיים עבר לכהן כרבה של חברון.

חכם חזקיה מדיני נפטר ביום כד כסלו תרס"ה (1904) ונקבר בחברון. מבין חיבוריו: "שדי חמד" אנציקלופדיה הלכתית, אור לי ומכתב לחזקיה - שאלות ותשובות.

בָּרַכְנוּ ה' אֵל-לַחֲיוֹנוּ בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵינוּ,
וּבְרַךְ שְׁנַתְנוּ בְּטַלְלֵי רִצּוֹן, בְּרַכָּה וּנְדָבָה,
וְתֵהִי אַחֲרֵיתָהּ חַיִּים וְשָׂכָר וְשָׁלוֹם בְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבָרָכָה.
כִּי אֵל טוֹב וּמְטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים.
בָּרוּךְ אַתָּה ה', מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

יִפְרַח וַיְרַבָּה עִם גְּדִיב בְּדָגֵי הַיָּם יִפְרוּץ חֲבִיב
יֵה רָפֵא לִבִּי מַחְלִי הַפֶּלֶא נָא חֲסִדֶיךָ לִי
קִבֵּץ עֲמֹךְ תוֹךְ גְּבוּלֵי בְּדָגֵי הַיָּם יִפְרוּץ חֲבִיב
עֲזוֹר רַחֲמָנוּ לָעַם יָחִיד כִּי בִלְעֲדָךְ לוֹ אֵין יָדִיד
שְׁלַח לוֹ מֶלֶךְ בֶּן דָּוִד בְּדָגֵי הַיָּם יִפְרוּץ חֲבִיב
קִרְנֵנוּ הָרֶם אֵל חַי רֶם דִּגְלָנוּ עַל כָּל גֹּג יוֹרֶם
יִפְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעִירָם בְּדָגֵי הַיָּם יִפְרוּץ חֲבִיב
בָּרַךְ עֲדָה הַחֲמוּדָה הַשֵּׁב הַדְּרָה וְהוֹדָה
הָרֶם קֶרֶן מַחְנֶה יְהוּדָה בְּדָגֵי הַיָּם יִפְרוּץ חֲבִיב

ר' אשר מזרחי נולד בירושלים בשנת תר"ן (1890). פעל בתוניס ונפטר בירושלים בשנת תשכ"ז (1967)

חכם יוסף משאש

מספר על ההתעוררות לעלייה, ומה שגדר בעדם מלעלות.

ומאותו היום חזר אותו הזיק הקדוש ונעשה בליבי לשלהבת גדולה, והתחלתי לעורר הציבור לעלייה. ואך לא הועילו דבריי כלום, כי יהודי אלגיריין, ליבם היה אטום חתום סתום משמוע דבר זה, מרוב השלווה והשקט וכל טוב שהיו חיים בו. ובפרט מחסרון ידיעתם השפה העברית המדוברת בארץ. ...

קבלתי מברק ממרוקו ... ותכף נסעתי ומצאתי שם, התעוררות גדולה לעלייה, וגם הרבה ידיעות ממצב הארץ. ואמנם הרבה תיירים עלו והביאו דיבת הארץ, מחסרון הגשמיות והרוחניות, לכן רפו ידינו, ועוד פרנסתנו המצויה בריווח גדול, והשקט והשלווה, והשבע הגדול, שבו היינו חיים, הוסיפו לגדור בעדנו מלעלות אל הארץ.

ואמנם העלייה לא פסקה, רק הלכה לאט לאט, והלכה וגדלה בשנת התש"ז.

אוצר המכתבים, חלק א', הקדמת המחבר, עמ' 17, הוצ' אוצרות המגרב, מכון בני יששכר, י-ם. תשנ"ח (1998)

חכם יוסף משאש

נולד בשנת תרנ"ב (1892) בעיר מכנאס שבמרוקו. בשנת תרפ"ד (1924), בהיותו בגיל 31, נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תלמסאן שבאלג'יר. בשנת תש"א (1941) לאחר פטירת חכם משה טולידאנו, חזר לעיר מכנאס לשמש בה כדיין. עם חזרתו, חכם יוסף משאש זכה לשאת חן בעיני מלך מרוקו, וקיבל ממנו אות כבוד. חכם יוסף משאש היה צייר בחסד, ושערי ספריו מעוטרים בציוריו. לשונו כעט סופר מהיר, ובין חיבוריו פזורים שירים רבים, שנכתבו על ידו בחרוזים ובשפה מליצית ונאה. בשנת תשכ"ד (1964) עלה לארץ ישראל והתיישב בעיר חיפה. בשנת תשכ"ח (1968) נבחר לכהן כרבה הספרדי של העיר חיפה. בישראל חכם יוסף משאש המשיך בדרכו לגמול חסדים עם הבריות - הרבה לבקר בבתי חולים, והיה למשענת לפצועי מלחמות ישראל. הורים שכולים מצאו בו נחמה ועידוד. חכם יוסף משאש חיבר 48 ספרים, ביניהם: 'אוצר המכתבים', 'נר מצווה', 'נחלת אבות', ושו"ת 'מים חיים'. חכם יוסף משאש נלקח לבית עולמו ביום ב' בשבט תשל"ד (1974), ומנוחתו כבוד בבית העלמין בחיפה.

תקע בשופר גדול לחרותנו,
ושיא נס לקבץ גליתינו,
וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו.
ברוך אתה ה', מקבץ נדחי עמו ישראל:

אתה אל אלוהי אתה אל אלוהי
אתה אל קבץ נדחי ישראל אלוהי
קבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ
ושלח משיחנו מלכנו דוד בן פרץ

חכם כִּלְפֹן משה הכהן

מלמד שלא די בהקמת בית לאומי, שגאולת ציון היא בקיבוץ גלויות.

ומבואר בתורה כי שני השבות הם: הראשונה - כי ה' ישיב את שבותנו וירחמנו; והשנייה - כי ה' יקבץ פזורינו ונדחינו מכל העמים אשר הפיצנו ה' שם, ויביאנו אל הארץ אשר ירשו אבותינו, והיטיב והרבה אותנו יותר מאבותינו.

ובימינו אלה זכינו להשבה הראשונה - כי ה' ברחמיו נתן בלב אדירי הממלכות הנאורים לבלתי היות עוד אותו העוול והחמס, השעבוד והעבדות, לכל בית ישראל אשר בגולה, וכן להשיב לנו את הארץ - ארצנו ונחלת אבותינו, ציון קריית מועדנו, להיות בית לאומי לישראל, וכל הדרים שם מאחינו זכו זכות אזרחית בארץ...

ואחרי זה עוד ישיב ה' את ידו שנית לקבץ שה פזורה ישראל בבוא לציון גואל.

דרכי משה, דף רל"ה דפוס דוד עידאן, גירבה תרצ"ה (1935)

חכם כִּלְפֹן משה הכהן

נולד בשנת תרל"ד (1874) באי ג'רבה בדרומה של תוניסיה. בשנת תרע"ט (1919) היה ממקימי תנועת 'עטרת ציון', שדגלה בעלייה לארץ-ישראל, תמכה במוסדות היישוב ובהוראת השפה העברית. חכם כִּלְפֹן משה הכהן גם רכש דונם אדמה בבית הכרם בירושלים. בחיבורו 'גאולת משה' חכם כִּלְפֹן משה הכהן מציע הצעות מפורטות למבנה מדינת ישראל, לכשתוקם. הוא התכתב עם הנציב העליון הבריטי, והיה בקשר רצוף עם ראשי התנועה הציונית בעולם. לימים, כשקמה המדינה, התקין לחגוג את יום עצמאותה באי ג'רבה במשך שלושה ימים. בשנת תש"ג (1943) פלשו הנאצים לג'רבה, והמלחמה דרדרה את מצבו הבריאותי. בשנת תש"ט (1949), החל בהסדרת אישורי העלייה לארץ, אך עקב החמרה במצב בריאותו, בוטלה עלייתו לארץ. חכם כִּלְפֹן משה הכהן נפטר ביום י"ח בטבת תש"י (1950) ונקבר בג'רבה. בז' בחשוון תשס"ו (2005), הועלו עצמותיו לישראל, והוא נטמן בהר המנוחות בירושלים. חכם כִּלְפֹן משה הכהן חיבר כארבעים חיבורים.

השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כברתחלה,
והסר מקונו יגון ואנחה,
ומלונך עלינו מהרה אתה ה' לבדך,
בחסד וברחמים בצדק ובמשפט.
ברוך אתה ה', מלך אוהב צדקה ומשפט:

אשיר לך ארץ חמדה בלב חשוק את ארץ נבחרה
את מושוש כל תבל כי בורא דוק את לנו תפארה
תמיד עיני צופיה עפרך אני שוקק
בתוכך שוכן י-ה שופט בצדק.

ר' יצחק ראש נולד במרוקו

חכם יהודה אלקלעי

מלמד 'משיח בן יוסף' ממציא פרנסה לישראל הדרים בארץ

חייבים כל ישראל, ועטרוניהם בראשיהם, אצילי בני ישראל, לפקח ולהשגיח לפרנסת אחינו בני ישראל, היושבים ראשונה במלכות שמים, הדרים בארץ הקדושה, והבאים עליה.

וכשישמעו ישראל כי פקד ה' את עמו, לתת להם לחם, יתעורר ליבם לשוב אל ה' להסתופף בביתו ולכן הגואל הראשון נקרא משיח בן יוסף - מפני שהוא דומה ליוסף.

גדולת יוסף הייתה תחת יד פרעה, כן גדולת משיח בן יוסף תהיה תחת יד גדול אדוננו ירום הודו ... וכמו שיוסף - שלחו אלוהים למחיה לפני אחיו, כן משיח בן יוסף - ישלחו אלוהים למחיה, לפקח ולהשגיח לפרנסת אחינו בני ישראל, להמציא להם עבודה ומלאכה, שיוכלו להתפרנס, ולא ייקחו עוד חרפת רעב בגויים.

כתבי רבי יהודה אלקלעי, כרך שני, ספר חיים, פרק ז, עמ' 518 הוצ' מוסד הרב קוק, ירושלים, תשל"ה (1974)

חכם יהודה אלקלעי

נולד בשנת תקנ"ח (1789), בסרייבו שבבוסניה.

בשנת תקפ"ה (1825), בגיל 27, התמנה כרבה של הקהילה הספרדית בעיר זמון (כיום חלק מבלגראד שבסרביה), שם שימש גם כמלמד תינוקות, ושם חיבר את ספרו 'דרכי נועם' ללימוד השפה העברית בלדינו. בשנת ת"ר (1840) בעקבות עלילת דמשק, מצב היהודים בכלל ובפרט באזור בו חי, התעורר למצוא פתרון לבעיית הגלות. תכניתו של הרב אלקלעי כללה בחירה בשפה העברית כשפה משותפת לכל היהודים, עידוד לימודה, מציאת מנהגים מאחדים לבני כל העדות, עלייה לארץ ישראל וכינון חיים מדיניים שם. חכם יהודה אלקלעי פרסם את הרעיונות האלה, לראשונה בקונטרס 'שלום ירושלים' בשפת הלדינו, ואחר כך בספרו המפורסם 'מנחת יהודה' בעברית. רעיונות אלו התפרסמו שנים רבות לפני הקונגרס הציוני הראשון, ועל כן זכה לכינוי 'מבשר הציונות'. בשנת תרל"ד (1874) עלה לארץ והתיישב בירושלים. ביום ד' תשרי תרל"ט (1878) נפטר מבלי שהספיק לראות אף אחת מתכניותיו מתגשמת. על שמו קרויה העיר אור יהודה, וחמישה מתלמידיו הקימו את העיר פתח תקווה.

למַינִים וְלַמְלָשִׁינִים אֶל תַּחֲיֵי תַקְוָה, וְכָל הַזֹּדִים כָּרְגַע יֵאבְדוּ.
וְכָל אוֹיֵבְךָ וְכָל שׂוֹנְאֶיךָ מִהֲרָה יִכְרְתוּ.
וּמַלְכוּת הַרְשָׁעָה מִהֲרָה תַעֲקֹר וְתִשְׁבֵּר וְתִכְלֹם וְתִכְנִיעַם בְּמִהֲרָה בְּיָמֵינוּ.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ אֶל נַעֲרָץ בְּסוּד קְדוֹשִׁים
וְלֹאִין אוֹנִים עֲצָמָה יִרְבֶּה מַחְזִיק רַפְיוֹן יְדֵי רָשִׁים
כִּי הוֹצִיא בְּחֹדֶשׁ אָבִיב בְּגִי יִשְׂרָאֵל חֲמוּשִׁים
הוֹדוּ לְאֵל כִּי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים

חכם משה צדקה סעדיה חוצין, נולד בבגדאד ונפטר בשנת תק"ע (1810)

חכם בן ציון מאיר חי עוזיאל

מלמד גאולה כביטול שלטון משעבד וכובש בכוח הזרוע.

תעודתה של היהדות היא לקרוא לשלום את כל האדם ללאומיהם וגוייהם, ממלכותיהם וארצותיהם. גאולת ישראל אינה גאולה עצמית, אבל היא גאולת כל האדם ממלחמותיו המרובות והמשכלות, ומעבדותו לדעות זרות ואמונות טפלות ולממלכות עריצות, או לצביעות דתית מזויפת.

אין היהדות שואפת לשינוי סדרי העולם וערכי החיים, אבל שאיפתה הגדולה היא לבטל השלטונות המדינית שהיא עושקת ורוצצת, מכניעה ומשעבדת, מושלת וכובשת בכוח החרב והזרוע: 'אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות', וזו שעתידה להתבטל בימות המשיח - אינה רק לגבי ישראל אלא כלפי כל האנושיות כולה.

"הגאולה ותעודתה", הגיוני עוזיאל, שער כ"ח, פרק א

הראשון לציון חכם בן ציון מאיר חי עוזיאל

נולד בשנת תר"מ (1880) בירושלים למשפחת רבנים מיוחסת. חכם בן ציון מאיר חי עוזיאל התייתם מאביו בצעירותו, אך הספיק להתרשם ממסירותו לצורכי הציבור. בשנת תר"ס (1900), בגיל עשרים שימש כרב בישיבה הגדולה בירושלים וייסד 'בית חינוך ליתומים בירושלים' לעדת הספרדים, וכן ישיבה להכשיר צעירים ספרדים לרבנות. בשנת תרע"א (1911) נבחר לשמש רב ראשי של קהילת יפו. בשנת תרפ"א (1921) נתבקש לשרת בקהילת שאלוניקי הגדולה, שמנתה כשבעים אלף יהודים. לאחר כשנתיים, שב לארץ ונבחר לרב הראשי של תל אביב-יפו. בשנת תרצ"ט (1939) נבחר לכהונת הראשון לציון ועבר לירושלים. מעבר לפעילותו הרבנית, היה הרב חבר הוועד הלאומי, שותף בכינוס היסוד של הסוכנות היהודית, נציג היישוב בפני השלטון הבריטי וציר בקונגרסים הציוניים. היה שותף לכל עניין ציבורי בארץ, גם כאיש ציבור ומדינאי, וגם בעיקר כמייצג הרוחני של עם ישראל. חכם בן ציון מאיר חי עוזיאל נפטר ביום כ"ד אלול תשי"ג (1953).

על הצדיקים ועל החסידים ועל שארית עמך בית ישראל.
ועל זקניהם ועל פליטת בית סופריהם
ועל גרי הצדק ועלינו יהמו נא רחמיך ה' א-להינו
ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת.
ושום חלקנו עמם, ולעולם לא נבוש כי כך בטחנו.
ועל חסדך הגדול באמת נשענו.
ברוך אתה ה', מושען ומבטח לצדיקים:

לך אנא עורך יה אל הלל ולשמך צורי אנדל
וגם אנד שבחך תמיד רצני עת פי ימלל
פדה נא אל את עיר קדשך ובנה לי יוצרי מקדשי
ויזרח לי אור כבודך על ציון היא חמדת נפשי
ואשיר לך יה אלי יה אל על הדוכן יה אלי יה אל
תראינה עיני יה בבוא גואל רועה נאמן לישראל

ר' ניסים בן יצחק הלוי, נולד בחאלב נפטר בירושלים

חכם שלום עמאר

מלמד על תשוקתם לעבוד את האדמה בארצנו נחלת אבותינו.

אחינו ושרנו, עטרה לראשינו, הנדיב המפורסם בכל קצווי הארץ בצדקותיו הנשגבים, השר והטפסר, הוא האדון בארון די רוטשילד, יחיה חיי עונג ונועם מתמיד, כן יהי רצון, אמן.

בארץ מרוקו, אשר נדבה רוחו אותו להשקיף על מצבנו ומעמדנו פה החומרי והמוסרי, ודרך סיפורו מנדבת אדוננו הברון שיחיה חיי עד, ופעולותיו הטובות הנשגבות לטובת האומה הישראלית ואושרה, הודיענו לנכון, אשר עיני אדוני הברון פקוחות לישוב ארצנו, ולקרב הרחוקים אחינו בני ישראל, אשר אין להם שכר טוב בעמלם בארצות פזוריהם, ללכת לעבוד את האדמה בארצנו ונחלת אבותינו, ולבוא על שכרם מנדבותיו הנשגבות, נוסף על חופש הדרך והאניות עדי הגיעם אל המנוחה ואל הנחלה.

ובכן נאלצנו לגלות אוזן אדוננו, השר שיחיה, משום אל תמנע טוב מבעליו, שיש בעירנו זאת, אנשים בריאי בשר, ואמיצי לב וכוח, ויש את נפשם לעבוד בחפץ כפיים ובידיים חרוצות, ורק זאת הם מבקשים, חפץ ורצון הברון, ה' ישמרהו ויצילהו,

דברי שלום ואמת, מכתב בכתב יד, הוצאת חברת אהבת ירושלים, ירושלים, תש"ס (2000)

חכם שלום עמאר

נולד ביום ט"ו כסלו תרכ"ג (1862), במכנאס שבמרוקו.

תחילת לימודו מפי אביו חכם שמואל, ומפי חכם אברהם הלחמי. בשנת תר"ן (1890) לאחר פטירת אביו, חכם שלום עמאר התמנה לרב ולדיין בעירו. בשנת תרנ"ד (1894) תיקן תקנה להוסיף מס על הבשר (גאבילה) למען עניי העיר, חכם שלום עמאר נודע באהבתו הגדולה לארץ ישראל. הוא שלח מכתבים לברון רוטשילד, וביקש ממנו לעזור לתושבי העיר, הרוצים לעלות לארץ ישראל ולעבד את אדמתה. בראשית שנת תרנ"ט (1898) חכם שלום עמאר נפטר ביום כ"ב תשרי תרנ"ט (1898), והוא בן 37 שנים בלבד, והובא למנוחות בעירו מכנאס. שנים רבות לאחר פטירתו, קובצו דברי תורתו, בספר 'דברי שלום ואמת' - שו"ת דרושים וחיידושים על התנ"ך.

תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ.

וְכִסּא דָּוִד עֲבָדְךָ מִהֲרָה בְּתוֹכָהּ תִּכְוֶין,

וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּגִין עוֹלָם בְּמִהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה ה', בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

לְדָוִד שִׁיר וּמִזְמוֹר בְּתֶף וּבִמְצֻלָּתַיִם

יְסוּדָתוֹ עַל הַר הַמּוֹר צְבִי יְרוּשָׁלַיִם

דִּירַת קֹדֶשׁ נִבְחָרָה מִמְּנָה תֵּצֵא אוֹרָה

זוֹ תוֹרָה מִבְּאֵרֶה הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם

רבי דוד אהרון חסין נולד במקנס בשנת תפ"ז (1727) נפטר בשנת תקנ"ב (1792)

חכם שאול קצין

מלמד התחלת הגאולה בקיבוץ ישראל שמתרבה אור השכינה.

'מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי' - שעל-ידי קיבוץ ישראל בעיר הקודש ירושלים, מתרבה אור השכינה השרויה שם, לפי שכל אחד מישראל, נמצא אתו ניצוץ אחד מאור השכינה, ולפי מדרגת כל אחד ואחד, כן יהיה גודל וריבוי הניצוץ שלו. ומסיבת שכל דבר חושק לחזור להתדבק בשרשו בכוח המושך, נמשכים אותם הניצוצות ונדבקים בעצמות אור השכינה השרויה בכותל מערבי.

אמור מעתה: לסיבה זו חביבים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבירושלים לפני המקום יותר מזולתם - לפי שבהם השראת שכינה נמצאת תמיד, שכל בו עשרה - שכינה שורה. ולהיותם כפלטין המלך עצמו, אין ספק שתתרבה בהם השראת שכינה ביתר שאת, משאר בתי כנסיות ובתי מדרשות, שבכל מקום, ועל ידי כך נגדלת ומתרבה השכינה שבכותל מערבי, כי נמשכים אליה אותם ההארות הנחצבות מאור שפעה, בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הקרובים וסמוכים אליה, בירושלים עצמה, ונאחזים ונדבקים והיו לאחדים לאור גדול ועצום, ועל זה אנחנו מתפללים תמיד המחזיר שכינתו לציון.

בתוך דברי שלמה, לחינוך בית הכנסת ומעלת עסק התורה, דף ט"ו עמ' א', דפוס שם, יפו, תשט"ו (1955)

חכם שאול קצין

נולד בשנת תרכ"ד (1864) בארם צובא היא חאלב - כיום סוריה. בשנת תרנ"א (1891), בהיותו כבן עשרים ושבע, עלה חכם שאול קצין לארץ ישראל, וגר בחברון. בשנת תרנ"ה (1895) חכם שאול קצין עבר לגור בירושלים, בשכונת 'בית ישראל'. חכם שאול קצין שימש כשליח ציבור בבית הכנסת 'רחובות הנהר', אותו ייסד חכם שאול דוויך. בנוסף למד בשיבת המקובלים 'בית אל'.

במלחמת העולם הראשונה הישוב בירושלים סבל מעוני, חכם שאול קצין, חלה ונפטר ביום כ"ו כסלו תרע"ז (1916). רוב חיבוריו נמצאים עדיין בכתב יד בשם 'כלילת שאול'. אוסף דינים שערך יצא לאור בכרך 'פרי צדיק'. חיבורים אחרים שלו מובאים בתוך הספרים 'ניצוצי אור', 'דברי שלמה' ו'קציני אר"ץ', שחיברו בניו.

את צמח דוד עבדך מִהָרָה,
תצמיח וקרנו תרום בישועתך.
כי לישועתך קוינו וצפינו כל היום.
ברוך אתה ה', מצמיח קרן ישועה:

אוֹחִילָה לֹאֵל יְחִישׁ יְשׁוּעָה יַעֲשֶׂה לְמוֹעַן בְּרִיתוֹ
אֶרֶךְ הַגָּלוּת וּבִרְעוֹת שְׂבָעָה נִפְשֵׁי לַעַג הַשְׂאֲנָנִים
תִּשְׁלַח מִבִּשּׁוּר מֵאֹד נַעֲלָה יוֹרֵה דָעָה יִבִּין שְׁמוּעָה
רַחֵם תִּזְכּוֹר לַעַם לָךְ סֶגְלָה אִם פְּעֻבָּדִים אִם כְּבָנִים
אִזִּי שִׁמְךָ יִגְדֹּל בַּעֲגָלָא תִּנְשֵׂא מַלְכוּתָא דְרִקְיָעָא
יִתְחַסֵּה בְּצֵל כְּנָפֶיךָ סֶלָה גּוֹי גַּם צַדִּיק שׁוֹמֵר אֲמוּנָתוֹ

חכם רפאל משה אלבוז, רבה של צפרו מרוקו, נולד בשנת תקפ"ג (1823) נפטר בשנת תרנ"ו (1896)

חכם ישראל משה חזן

מלמד לתקן שכל ילדי ישראל ילמדו לדבר לשון הקודש.

הלא אם אתם מבקשים אהבה ואחדות בין האומה הישראלית יותר ויותר, היה לכם לתקן שכל ישראל אנשים ונשים יגדלו בניהם בבקיות לשון עמם - הוא לשון הקודש.

שכבר נודע שעיקר האחוה המדינית תלויה בשלושה דברים: אכילה ושתייה, חיתון זה עם זה, אשר ישמעו איש שפת רעהו. והרי שתיים הראשונות הנה באו. והשלישית? - צרת הלשון מרקדת בינינו.

שהן בעוון בלע ה' פלג לשוננו. ומי בכל עמי הארצות אשר אבדו לשונם כמונו בעונות. אבל אם הייתם משתדלים במקום זה לפתוח בתי למוד לשון הקודש ולשון כלדי (ארמית, לידע הספרות הרבנית) שהוא מוכרת, כמה היינו מרוויחים אמונה ואהבה אמת ושלוש.

יוסף פאור, הרב ישראל משה חזן - האיש ומשנתו, עמוד צ"ט, דפוס המערב, ירושלים, 1977

חכם ישראל משה חזן

נולד בשנת תקס"ח (1808) באיזמיר, שבתורכיה.

בשנת תקע"א (1811), בהיותו בן שלוש, חכם ישראל משה חזן עלה עם אביו לירושלים, ולמד תורה מפי סבו הראשון לציון החכם יוסף רפאל חזן. הוא הוכר כתלמיד חכם כבר בצעירותו, והיה דורש ברבים. הקב"ה חננו בקול נעים, והוא שר וחיבר שירים בסגנון האהוב על הקהילות הספרדיות. שלט בערבית, בספניולית, טורקית ואיטלקית.

בשנת תר"ו (1846) נבחר לכהן כרבה של רומא. השפעתו היתה ניכרת בכל תחום חייהם של יהודי רומא, ושמעו נישא בפי כל תושביה. ברומא חיבר את הספרים: 'כרך של רומי', 'נצח ישראל' ו'נחלה לישראל'. בשנת תרי"ב (1852) כיהן כרבה של קורפו, בה כתב את 'קדושת יום טוב'. בשנת תרט"ז (1856) עבר לכהן כרבה של אלכסנדריה. בשנת תרכ"א (1861) חכם ישראל משה חזן זכה ועלה חזרה לארץ ישראל, והשתקע בעיר יפו. בשל מחלתו, בחודש חשוון תרכ"ב (1863), עלה לעיר ביירות להחליף אוויר, אולם לא האריך ימים. חכם ישראל משה חזן נפטר בחודש טבת בשנת תרכ"ב (1863), ונקבר בסביבות העיר צידון.

שְׁמוֹעַ קוֹלָנוּ ה' אֵל-לִהְיוּ, אֲב הִרְחֵמֶן חוֹס רַחֵם עָלֵינוּ.
וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבִרְצוֹן אֶת תְּפִלָּתָנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אַתָּה.
וּמְקַלְפֵּיךְ מִלִּבְנוּ רִיקָם אֵל תְּשִׁיבֵנוּ חַנּוּן וְעֲנּוּן וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתָנוּ,
כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּת כָּל פֶּה בְּרוּךְ אַתָּה ה', שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

לְמוֹלַדֶּת שׁוֹבֵי רְנִי צִהְלִי בֵּת יִפְהַפְּיָה
בְּתוֹכָךְ אֶתְּנִי מִשְׁכָּנִי בְּנוֹי עַל הַר הַמּוֹרִיָּה
אוֹרִי נָאוֹה כִּי בָא אוֹרֶךְ וְשִׁכְחִי יָמֵי שְׁפִלוּתֶךְ
עוֹרִי יִפֹּה שִׁירִי שִׁירֶךְ כִּי תִמּוּ יָמֵי גְלוּתֶךְ
וּבִגְוֵה אוֹלָמְךָ וּדְבִירֶךְ שְׁמָה עַל אֶרֶץ צִבְיָה
שׁוֹבֵי אֵל מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ שׁוֹבֵי אֶת וְאֲנִי אֲשׁוּבָה
וְאֶגְאֹל אֶת שְׁבִיּוֹתֶיךָ וְיִהְיוּ לְאֵלֶיךָ רֶבֶבָה
אֶרְחָם עַל אֲדָמוֹתֶיךָ וְתִהְיֶינָה לְגִפֶּן פְּרִיָּה
רַעֲיָה חֲבִיבָה עֲדִינָה גִילִי שִׁמְחִי שִׁיר דְּבָרִי
פֶּרַחִי כְּצִיץ כְּשׁוֹשְׁנָה וְדָגִי וְרִבִּי עֲשֵׂי פְרִי
כִּי הִגְאֵלָה נְכוֹנָה וְאֲשַׁלַּח יָנוֹן וְאֵלֶיָּה

ר' אשר מזרחי נולד בירושלים בשנת תר"ן (1890), פעל בתוניס ונפטר בירושלים בשנת תשכ"ז (1967)

חכם אליהו פרדס

קורא לכל מנהיגי האנושות להיחלץ להתיר עליית היהודים לארץ.

ממרומי הר ציון, בעיר בירת ישראל הנצחית, הנני קורא קריאתי הגדולה והנרגשת לכל עמי תבל ולשליטיהם, אשר בורא עולם הגדול, נותן להם הכוח והממשלה לנהל ולהנהיג את הספינה הגדולה של כל האנושות, כל אחד ואחד במקומו ובדרכו המיוחדת לו.

אנא החלצו כולכם למשימה קדושה זו, ודרשו באין הפוגות, את התרת עליית היהודים מארצות שמעבר למסך הברזל, ומארצות עמי ערב, לארצם היקרה להם מכל.

בטוחני שבדרישתכם זו, יהיה א-לוהי מרום בעזרכם, והיה יהיה הדבר עוד בקרוב בימינו, ונראה את המוני היהודים מתקבצים ובאים אלינו.

קובץ תורנו לזכרו של רבי אליהו פרדס, עמ' קל"ט, הוצאת עריית ירושלים, ירושלים, תשל"ד (1974)

חכם אליהו פרדס

נולד ביום י"ז תמוז שנת תרנ"ג (1893) בירושלים. ראשית תורתו מאביו שהיה דרשן וממקובלי ישיבת 'בית אל'. הוא התחנך והוסמך לרבנות בירושלים, והושפע במיוחד מחכם חזקיה שבתאי, והראשונים לציון חכם יעקב מאיר וחכם בן ציון מאיר חי עוזיאל. חינוך ילדי ישראל עמד בראש מעייניו ולמעלה מעשור ניהל בית ספר לבנות, בד בבד נסע לשליחויות תורניות-חינוכיות במצרים ובלבנון, לארצות אירופה ולאמריקה. הוא ייסד ועמד בראשן של אגודות, מוסדות תורניים וקרנות שונות, ביניהם קרנות 'חונן ומלווה' ו'תומכי תורה' למתן הלוואות לנזקקים. בשנת תשי"ג (1953) התמנה לרבה הראשי של רמת גן, ובשנת תשכ"ב (1962) התמנה לרב הראשי של ירושלים תפקיד אותו נשא עד עת פטירתו ביום י"א בניסן תשל"ב (1972) בהיותו בן 79 ונקבר בהר הזיתים. דרשותיו ומאמריו בהלכה ובהגות התפרסמו בכתבי עת ובמקומות שונים. בשנת תשל"ד (1974) עריית ירושלים הוציאה 'קובץ תורני לזכרו' ובו רבים ממאמריו. קובץ נוסף נאסף ע"י בני משפחתו והוא עתיד לצאת לאור.

רצה ה' א- להנינו בעמך ישראל ולתפלתם שעה.
והשב העבודה לדביר ביתך,
ואשי ישראל ותפלתם מזהרה באהבה תקבל ברכון,
ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך,
ואתה ברחמיך הרבים,
תחפץ בנו ותרגנו ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים.
ברוך אתה ה', המחזיר שכינתו לציון:

אוהיל יום יום אשתאה עיני תמיד צופיה
מתי אבוא ואראה ירושלים בנויה
נעמה ישיבתה יפה מאד ירשתה
הרים סביב לעמיתה חומת אש שלהבתיה
חזק עם דל ואביון היקרים בגי ציון
הבית הזה יהיה עליון לעלמי עלמא

החכם באשי אליהו בכור חזן, נולד באיזמיר בתר"ח (1848), עלה לארץ ונפטר באלכסנדריה בתרס"ח (1908)

חכם לוי סעדיה נחמני

מלמד שלא להתנהג כמו בגולה, שכבר אין אנו בשליטת האומות.

יש הסוברים כי אין לנו אלא לחבוש את ספסלי בית המדרש ולהתעמק בתלמוד תורה וקיום מצוותיה, בדיוק כמו שנהגנו בגולה, והגואל יבוא מאליו. אם כך ננהג הרי שאנו מתעלמים במכוון ממקראות מפורשים בתורה בנביאים ובכתובים, שהצד השווה שבהם הוא החיוב לקום ולהתנער משגרת חיי הגלות. לא לשבת בחיבוק ידיים, אלא לאזור כוחות, ולפעול ולהחיות את נפש העם ולאחד אותו. ...

הגישה על פיה אין לנו אלא להמתין עד שיבוא הגואל, היתה צודקת כל עוד היינו תחת שליטת אומות העולם. או אז, כל התעוררות משיחית היתה עלולה לסכן את עצם קיומנו...

היום אדרבה, כל התעוררות והתגייסות בדרכי נועם ובנתיבות שלום לקרב לבבות, יש בכוחה להציל את המצב ולהשיב את השכינה למדורה הטבעי שהוא עם ישראל בארץ ישראל.

וענתה השירה הזאת, אימתי תבוא הגאולה, עמ' ח', חמו"ל, ירושלים, תשנ"ה (1995)

חכם לוי סעדיה נחמני

נולד ביום י"א אדר תרפ"א (1921), בעיר מרקש שבמרוקו.
חכם לוי סעדיה נחמני לימד בתלמוד תורה 'אוצר התורה', ובשנת תשי"ד (1954) התמנה לרב בשיבת 'נווה שלום'. במקביל לימד תנ"ך ותלמוד בבית המדרש למורים בקזבלנקה.
בשנת תשכ"ד (1964) חכם לוי סעדיה נחמני עלה לארץ ישראל והתיישב בפתח תקוה, שם הוצעה לו משרת רבנות. הוא ויתר על המשרה לאחר זמן קצר, לטובת חברו, חכם משה מלכה.
חכם לוי סעדיה עבר לירושלים, והיה ממקימי ישיבת 'אוהל מועד' בית הכנסת 'בית שמואל' ומוסד להפצת תורה 'דרכי נועם'. חכם לוי סעדיה מסר שיעורי תורה ויהדות באוניברסיטאות, וארגן שיעורים לבני נוער.
חכם לוי סעדיה נחמני נפטר ביום ז' שבט תשנ"ה ונקבר בהר המנוחות בירושלים.
חכם לוי סעדיה נחמני כתב את 'ברית הלוי', פירוש לספר קהלת, וחיבר קונטרסים שונים.

מוֹדִים אֲנִחנו לָךְ שְׁאַתָּה הוּא ה' אֵל-לֵהִינוּ וְאֵל-לֵהִי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד,
צוּרנו צוּר חַיֵּינוּ וּמָנוּ 'שִׁעֲנו אֶתָּה הוּא. לְדֶר נֶדֶר נִוְדָה לָךְ וְנִסְפָּר תִּהְיֶיךָ,
עַל חַיֵּינוּ הַמְסוּרִים בְּיָדְךָ, וְעַל נַשְׁמוֹתֵינוּ הַמְקוּדוֹת לָךְ.
וְעַל נֶסֶיךָ שֶׁבָּכַל יוֹם עֲמָנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבָּכַל עֵת.
עָרֵב וּבִקֵּר וְצִהְרִים. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ.
הַמְרַחֵם כִּי לֹא תִמּוּ חֲסֶדֶיךָ כִּי מְעוֹלָם קוִינֵנו לָךְ:

אֵשׁ אֵל אֱלֹהֵי יִגְאָלָה שְׁבוּיִים יֹאסוּף זְרוּיִים
בְּזֻכּוֹת מִכְנָה אֵב הַמּוֹן לְגוֹיִם יִזְכוּ לְחַיִּים
עַת יִקְרָאוּ בְּשִׁמוֹ יִהְיֶה עֲנוּיִים כִּי הֵם רְצוּיִים
בְּזֻכּוֹת אֲשֶׁר גָּלָה לְנִהְרִים הוֹלִיד נָקִים
נִעְלָה לְאַרְצָנוּ בְּשִׁיר וְזִמְרָה וּבִרְוֶן וְהִדְרָה
בְּזֻכּוֹת אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמָה גְּבִירָה יִסְכָּה וְשָׁרָה

סימן אני יוסף בן ישראל, תימן

חכם עזרא ציון מלמד

משורר על הניסים ליום העצמאות.

על הניסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות, שעשית לאבותינו ולנו בימים ההם בזמן הזה. אתה האל עוזרת את לב אבותינו, לשוב להר נחלתך, לשבת בה, ולקומם את הריסותיה, ולעבוד את אדמתה.

ובעמוד עלינו שלטון רשע, ויסגור את שערי ארצנו בפני אחינו, הנמלטים מחרב אויב אכזרי, וישיבם באניות לאיי הים ולחופים נידחים, אתה בעזך, מיגרת את כסאו ותשחרר את הארץ מידו. ובקום עלינו אויבים מבית, ויתנכלו לנו להשמידנו, אתה בגבורתך הפלת עליהם אימתה ופחד, ויעזבו את כל אשר להם, וינוסו בבהלה ובחיפזון אל מחוץ לגבולות ארצנו.

ובבוא עלינו שבעה גויים לכבוש את ארצנו ושומנו למס עובד, אתה ברחמך, עמדת לימין צבא ההגנה לישראל, ומסרת גיבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, ורשעים ביד צדיקים, ובזרועך הנטויה עזרת לבחורי ישראל, להרחיב את גבולות מושבותינו, ולהעלות את אחינו ממחנות ההסגר.

על הכל אנחנו מודים לך ה' א-לוהינו בכפיפת ראש. וביום זה, יום חגנו ושמחתנו, אנחנו פורשים את כפינו ומתחננים על אחינו הפזורים ואומרים: אנא, רוענו אבינו, קבצם במהרה לנווה קודשך, והשכן אותם בו, בשלום ובשלווה, ובהשקט ובבטח. הרחב נא את גבולות ארצנו כאשר הבטחת לאבותינו, לתת לזרעם מנהר פרת ועד נחל מצרים.

בנה נא את עיר קודשך ירושלים בירת ישראל, ובה תכון את בית מקדשך כימי שלמה. וכאשר זיכיתנו לראות את ראשית גאולתנו ופדות נפשנו, כן תחיינו ותחזינה עיננו בגאולת ישראל השלמה וחדש ימינו כקדם. אמן.

פרקי מנהג והלכה, עמוד 192, הוצאת קריית ספר, ירושלים, תש"כ (1960)

חכם עזרא ציון מלמד

נולד בכסלו שנת תרס"ד (1904) בשיראז שבפרס ועלה לארץ בשנת תרס"ז (1907) ראשית תורתו מפי אביו חכם רחמים מלמד, מחבר ה'כסא רחמים', מנהיג יהודי פרס בארץ ישראל. חכם עזרא ציון מלמד למד בתלמוד תורה 'דורש ציון' ואחר כך ב'שיבות ציון' ו'אפריון'. לאחר לימודיו בישיבה פנה להשתלם בלימודי היהדות במוסדות האקדמיה. בשנת תשי"א (1941) קיבל תואר ד"ר ובשנת תשכ"ד (1964) קיבל את תואר פרופסור שניהם מהאוניברסיטה העברית. לצד עבודתו בהוראה במקומות השונים, עסק גם בפעילות ציבורית ענפה של הנהגת יהודי פרס בארץ, גמילות חסדים ודרש לבני קהילתו בבתי הכנסת בקריית משה בירושלים, ובישיבת 'שערי רחמים' אותה ייסד אביו. חכם עזרא ציון מלמד נפטר ביום כ"ו אדר תשנ"ד (1994) זקן ושבע ימים בגיל 91, ונקבר בירושלים. חכם עזרא ציון מלמד חיבר עשרות רבות של מאמרים וספרים ובתוכם: 'פרקי הלכה ומנהג', 'מפרשי המקרא', 'פרקי מבוא לספרות התלמוד', 'מדרשי התנאים' ועוד. הוא חיבר מילון ארמי-עברי, שמשמשים בו לומדי הגמרא.

ועל בלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלפנו לעולם ועד.
וכל החיים יודוך סלה, ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב.
האל ישועתנו ועזרתנו סלה האל הטוב. ברוך אתה ה', הטוב שמך ולך נאה להודות:

אֶעֱוֹפָה אֲשַׁכֵּנָה וְאַרְחִיקָה גֹדֶד
בְּמִדְבָּר אֱלִינָה וְאוֹלֵי אֲמָצָא דוֹד
נִשְׁק אֶהְבֵּתוּ בְּלִבִּי בַעֲרָה
מִיּוֹם פִּרְדָּתוֹ נִפְשִׁי עָלִי מָרָה
יָדִיד מִנִּי בָּרַח הֵלֶךְ עֲזָבִנִי
אֵיזוֹ דֶּרֶךְ אָרַח וְאַלְכָה גַם אֲנִי
קוֹמִי וְחִידָתִי וְשׁוּבִי בַת־שׁוֹבָה
אֲחוֹתִי רַעֲיָתִי הִנֵּה גּוֹאֲלֶךְ בָּא
חֲמוּדָה יְקָרָה רַבַּת הַמַּעֲלֹת
גַּם מִפֹּי נִבְחָרָה צְאִי נָא בְּמַחֲלֹת

חכם יצחק אבוחצירא בנו של האביר יעקב נולד במרוקו בשנת תר"כ (1860) נפטר בשנת תרע"ב (1912)

חכם שלום דניאל יהודה כהן מלמד להכיר טובה למשתדל להכניסו לארץ ישראל.

לעולם לא אשכח ולא אנשה לנצח, רוב הטובה והחסד הגדול אשר גמלני איש רם המעלה, תורה וגדולה, כליל המדעים, נטע שעשועים, בנם של קדושים, אראלים ותרשישים. זך השכל והדמיון, חריף וחד הרעיון, הראש אב בית דין, מקודש מקודש, כבוד מורנו הרב רבי שלמה טאנג'יר, השם ישמרו ויחיהו, ראש הרבנים בעיר ואם בישראל בירות, יגן עליה א-לוהים, אשר בעלותי ההרה - 'ההר חמד אלוהים' - זו טבריה, תבנה ותיכון במהרה בימינו אמן, כמעט נואשתי ממטירתי והייתי כנדון בחזרה.

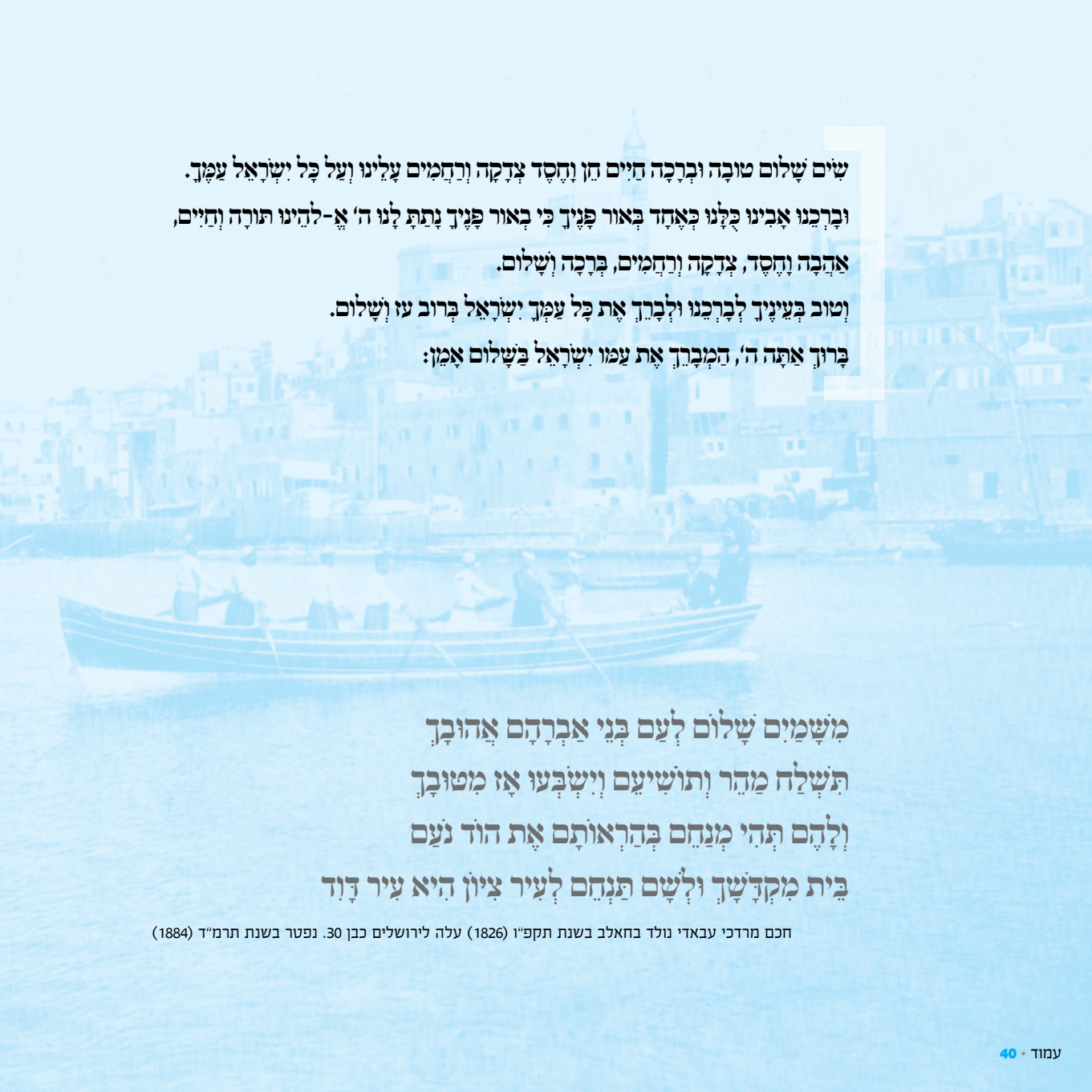
וכמלאך מושיע ורב עמד לימיני, וישלח את מברקו הטהור ואת הבטחותיו לממשלת ישראל ירום הודה, ותרשני עם כל העולים איתי להיכנס אל ארצנו ונחלת אבותינו. והנני היום עם העולים איתי בעיר הקודש טבריה, תבנה ותיכון במהרה בימינו אמן, ברוב הטוב בעזרת ה' וישועתו.

חיים ושלו, הקדמת המחבר, עמוד ר"מ. הוצ' הרב נסים טרבלסי, מושב תלמים, תשמ"ה (1985)

חכם שלום דניאל יהודה כהן

נולד בחודש אייר שנת תקצ"ה (1835) באי ג'רבה.
הוא למד תורה אצל החכם השלם חכם כליפה עידאן. בבגרותו, שלח ידו במסחר, היה לאחד מגדולי עירו, גומל חסדים ומחזיק לומדי התורה. לימים, עזב את מסחרו, ועסק בתורה בעוני.
בשנת תרנ"ב (1891) חכם שלום דניאל יהודה כהן עבר לעיר זרזיס, שבתוניסיה, שם שימש כרב העיר מורה צדק ומרביץ תורה, והיה מכובד גם אצל תושבי תוניסיה הערביים, שהיו מגיעים אליו לקבל ברכות.
בשנת תרפ"ד (1921) עלה חכם שלום דניאל יהודה כהן לארץ ישראל, וגר בעיר טבריה.
חכם שלום דניאל יהודה כהן נלקח לבית עולמו בחול המועד סוכות, ביום י"ח תשרי שנת תרפ"ו (1926).
חכם שלום דניאל יהודה כהן חיבר את הספרים הבאים: 'נהר שלום' - על התורה, 'דברי שאול' - על התורה, שחיבר יחד עם סבו, 'חפץ יקר' - על המצוות, 'חיים ושלו' - על המידות, 'שערי שלום' - על החושים.

שִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָּה חַיִּים חֵן וְחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ.
וּבִרְכָּנוּ אֲבִינוּ בָּלֵנוּ בְּאֶחָד בְּאוֹר פְּנִיךָ כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ נִתְּתָה לָנוּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ תוֹרָה וְחַיִּים,
אֲהָבָה וְחֶסֶד, צְדָקָה וְרַחֲמִים, בְּרָכָה וְשְׁלוֹם.
וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכָנוּ וּלְבַרֵּךְ אֶת כָּל עַמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל בְּרֹוב עֵז וְשְׁלוֹם.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', הַמְּבַרֵּךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם אָמֵן:

מִשְׁמִימִים שְׁלוֹם לָעַם בְּגִי אֲבִרָהֶם אֲחוּבֶךָ
תִּשְׁלַח מִהֵר וְתוֹשִׁיעֵם וַיִּשְׁבְּעוּ אֲזִי מִטּוֹבֶךָ
וְלָהֶם תִּהְיֶי מְנַחֵם בְּהִרְאוֹתָם אֶת הוֹד נַעֲמִ
בֵּית מִקְדָּשְׁךָ וְלָשֵׁם תִּנָּחֵם לְעִיר צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִד

חכם מרדכי עבאדי נולד בחאלב בשנת תקפ"ו (1826) עלה לירושלים כבן 30. נפטר בשנת תרמ"ד (1884)

חכם רפאל כדיר צבאן

מפרש דברי פרעה ליוסף, שעולה ארצה, יביא את מסורת אבותיו.

אפשר לפרש על התקופה שלנו, תקופת העלייה לארץ ישראל ...

שיש לו לאדם להתבייש משתי דרכים שעושה, כשהם סותרים אחד את השני - שהרכוש הגשמי משתדל בכל עוז להעלות אותו לארץ ישראל, ואילו החינוך והמסורת, הבושה והצניעות, אהבת התורה ויראת שמיים - שהם הרכוש הרוחני, יעזוב אותם בחוץ לארץ, ובהגיעו לארץ, ילך בדרך אחרת, שאינה דרך ישראל סבא, ולא דרך שהלכו בה, הוא ואבותיו בחוץ לארץ. וזהו רמז הפסוק: 'טענו את בעירכם' - בממון וברכוש שלכם, 'ולכו בואו ארצה כנען' - זו ארץ ישראל, ולא להשאיר הממון בחוץ לארץ.

גם צריך: 'וקחו את אביכם ואת בתיכם' - החינוך והמסורת שהתנהגו בה אבותיכם, גם אתם בבתיכם בחוץ לארץ, תבואו אלי לארץ ישראל ותחזיקו בהם. ...

ובזכות זה: 'ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ותאכלו את חלב הארץ' - שיהיה לכם ברכה והצלחה בגשמיות, כאשר אתם מחזיקים ברוחניות כמובן.

נפש חיה חלק ב' דף פ"ב, מכון הרב מצליח, בני ברק, מכון נטע שעשועים נתיבות, תשס"ז (2007)

חכם רפאל כדיר צבאן

נולד ביום א' בטבת שנת תר"ע (1910) בעיר ג'רבה.
בשנת תש"ח (1948) החל לערוך ירחון תורני בשם 'הירח', בו כתבו גדולי תלמידי החכמים בטוניסיה.
בשנת תשי"א (1951) התמנה לרב העיר מדיני, ועמד בראש מוסדות צבור של תורה וחסד.
בשנת תשי"ז (1957) עלה לארץ ישראל ושימש, כשלושים ושמונה שנים, כרב העיר נתיבות. חכם רפאל כדיר צבאן הפיץ תורה ביישובי האזור. ביתו היה פתוח לכל שואל. בשנת תשל"ב (1972) נתמנה לנשיא ישיבת 'כסא רחמים', כסמכות התורנית העליונה של יהדות תוניס בארץ. בשנת תשל"ג (1973) נבחר לחבר מועצת הרבנות הראשית.
חכם רפאל כדיר צבאן חיבר 4 ספרים: 'מגיד דבריו ליעקב'; 'נפש חיה'; ו'שיירי הנפש'.
בשנה האחרונה לחייו סבל מחולשה גדולה. ביום ד' בכסלו שנת תשנ"ה (1995) הלך לבית עולמו.

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך.
 ה' צורי וגאלי א-להי. נצור לשוני מרע. ושפתותי מדבר מרמה.
 ולמקללי נפשי תדום. ונפשי בעפר לכל תהיה.
 פתח לבי בתורתך, ואחרי מצותיך תרדוף נפשי, וכל הקמים עלי לרעה,
 מוחרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם.
 עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך,
 עשה למען קדשך, למען יחלצון ידידך, הושיעה ימינך וענני.
 יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה' צורי וגאלי.
 עושה שלום בברואיו הוא ברחמי עשה שלום עלינו, ועל כל עמו ישראל ואמרו אמן.
 יהי רצון מלפניך ה' א-להינו וא-להי אבותינו, שתבנה בית המקדש במהרה ביומנו
 ותן חלקנו בתורתך לעשות חקי רצונך ולעבדך בלבב שלם.

כל עוד בלבב פנימה	עוד לא אבדה תקוננו
נפש יהודי הומיה	התקנה הנושנה
ולפאתי מזרח קדימה	לשוב לארץ אבותינו
עינו לציון צופיה.	לעיר בה דוד חנה.

נפתלי הערץ אימבער נולד בגליציה בתרי"ז (1856) עלה בתרמ"ב (1882) נפטר בארה"ב בתרס"ט (1909)

חכם יוסף קאפח

מלמד שכשהעלייה לארץ ישראל טבעית אין צורך במושג ציונות.

כל קבוצה או יחידים, שעלו לארץ ישראל במשך הדורות, לא היו חריגים מן הכיוון הכללי - לכן לא צוינו עליות שלהם. מה שאין כן עליות ממקומות אחרים ... בשל חריגותם מן הרוח השוררת בסביבה, היתה עלייתם מאורע חריג, מאורע פלא. ...

בתימן לא היה צורך בכך. העלייה הטבעית, נמשכה באופן טבעי ורגיל. ...

הציונות נוצרה כתרופה להתנגדות לעלייה, ובאין מחלה אין צורך לתרופה.

כתבים חלק ב', יהודי תימן - על יהודי תימן וארץ ישראל, ערך יוסף טובי, עמ' 905, ירושלים תשמ"ט (1989)

חכם יוסף קאפח

נולד ביום י"ב בכסלו תרע"ח (1917) בצנעא בתימן.

סבו מארי יחיא קאפח, מגדולי חכמי תימן בדורו, היה ממקימי חבורת 'דור דעה'. פעילות שנאסרה ע"י שלטונות תימן, וחבריה נכלאו. אביו של מארי יוסף קאפח - מארי דוד נפטר, לאחר שהוכה נמרצות

ע"י שוטרים בעת מעצרו.

בשנת תרצ"א (1931) נפטר סבו, ומארי יוסף קאפח, מילא מקומו כמוסר שיעורים בבית המדרש. בשנת תרצ"ג (1933), והוא בן 16, נאסר מארי יוסף קאפח, אף הוא, ע"י השלטונות.

בשנת תש"ג (1943) מארי יוסף קאפח עלה לארץ ישראל. בשנת תש"י (1950) התמנה לדיין בבית הדין האזורי בירושלים, וכעבור עשרים שנה, התמנה לדיין בבית הדין הגדול. מארי יוסף קאפח היה חבר במועצת הרבנות הראשית לישראל, ונשיא הקהילה התימנית בירושלים. בשנת תשכ"ט (1969) זכה בפרס ישראל לספרות תורנית.

עיקר מפעלו התורני היה תרגום לעברית והדרה מכתבי יד של עשרות ספרים של ראשוני חכמי ספרד.

מארי יוסף קאפח נפטר בליל י"ח בתמוז תש"ס (2000), ונקבר בהר המנוחות בירושלים.

לעילוי נשמת חכמי ישראל

דע שמנהגינו להדליק נר נשמה לכבוד הצדיקים
ולעילוי נשמתם, שנאמר נר ה' נשמת אדם.
ומה טוב להוסיף מאור התורה על אור הנר,
שנאמר נר מצווה ותורה אור.
ומה טוב להרבות מתורת הצדיק ביום פטירתו,
שאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי
כל תלמיד חכם, שאומרים דבר שמועה מפיו
בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר.
ואף אם כל השמים יריעות, וכל בני אדם
לבלרים, וכל היערים קולמוסים,
איננו יכולים לכתוב מה שלימדו רבותינו. אך
טוב מעט לצדיק, ובזכות תורתו הקדושה,
ובזכות הלימוד שילמדו ישראל בשמו, ביום
פטירתו, הקב"ה ישים חלקנו עמהם,
ולעולם לא נבוש כי בקב"ה בטחנו, ועל חסדו
הגדול באמת נשענו,
ומה רב טובך אשר צפנת ליראך.

החכם היומי • תפילת חכמים ליום העצמאות

אלי ברקת, סמנכ"ל חינוך כל ישראל חברים ראש בית המדרש ממזרח שמש
חני ממרם, ראש מטה ומנהלת יח"צ • **חיה נאמן**, מנהלת מפת"ח

כל ישראל חברים

ALLIANCE ISRAËLITE UNIVERSELLE

בית כל ישראל חברים בית ספר חקלאי מקווה ישראל חולון 5891000 טל. 072-2566671 • פקס. 072-2566690
משרד ירושלים רחוב יפו 99 ירושלים טל. 02-6235034 • פקס. 02-5619312 www.kiah.org.il